

Grönlandsrapport 5

12 maj 2002

Dagen efter där ”Grönlandsrapport 4” slutade, dvs den 30 mars begav Oscar, hundarna och jag oss österut mot det flacka Jameson Land med målet att skida till ytterkusten av Liverpool Land norr om byn Ittoqortoormiit (Scoresbysund). Första sträckan över fjordisen till Gurreholm, en gammal nedlagd forskningsstation vid kanten av Jameson Land, gick smidigt och lätt i som vanligt strålände väder. Hundarna var alerta och de 19 kilometrarna avverkades med lunch- och fotopaus på fem timmar. En kilometer innan Gurreholm började lössnön. Hade vi vetat bättre hade vi vänt här.

Nästa dag fortsatte det strålände vädret, alltmedan lössnön uppför Jamesons sluttningar blev mer och mer övertygande och besvärande. Efter åtta timmars kämpande hade vi kommit lika många kilometer. Lägret hamnade på toppen av en kulle vid kanten av en djup älvdal med fin utsikt över det småkuperade slättlandet. Någon kilometer bort betade 25 myskoxar på en barfläck. Det var en vacker syn och vi såg fram emot nästa dags färd över det till synes lättforcerade landskapet med hopp om att snön skulle packa till sig längre fram.

På natten började det snöa och blåsa. Ovädret fortsatte dagen därpå, så det blev mys- och vilodag i det stormtåliga kupoltältet. Nästa dag hade det lugnat ner sig, men det fortsatte att snöa med dålig sikt. Med kompasserna inställda mot öster fortsatte vi ner längs den branta älvravinen och uppför den andra sidan, vilket inte gick utan att sätta på stighudarna under skidorna eftersom vi måste hjälpa hundarna att dra upp släden i djupsnön. Väl uppe gick det hyfsat innan vi fann oss stående vid kanten av en ny ravin som inte syntes förrän vi var ett tiotal meter ifrån. Det blev alltså samma visa som en stund tidigare, dvs söka en väg ner som inte var alltför lodrät, och väl där nere sätta på stighudarna för att få oss själva bärande tunga ryggsäckar, hundar och släden uppför kanten på andra sidan.

Och så fortsatte det. Ungefär då pulsen varvat ner till normal marschtakt var det dags för nästa ravin, och nästa, och nästa o.s.v. En del stod utsatta på kartan (1:250 000 med 100 meter mellan varje höjdkurva), andra inte. Senare fick vi veta att hela Jameson Land består av lätteroderad kalk- och sandsten. Lössnön gjorde inte sakernas tillstånd bättre. Dagsetapperna låg runt milen, för det mesta var det snöfall som fyllde på täcket med lössnö ytterligare och gjorde sikten kort. På kvällarna var det alltid lika spännande (deprimerande) att ta fram GPSen för att fastställa positionen.

Men det fanns ljusglimtar. Den 3 april strålade solen, det var varmt och vi passade på att ta en välbehövlig frukstoppopaus vid kanten av den 25:e ravinen (eller vad det nu kan ha varit, eftersom vi tappat räkningen för länge sedan). Då vi gjorde oss klara att fortsätta, dvs vira bromsrep runt medarna på släden för att inte tappa kontrollen nerför den branta sluttningen, fanns den där bara –årets första snösparv som glatt skuttade omkring på en barfläck. Dagen därpå började det snöa igen.

Trägen vinner oftast. Efter ytterligare några dagar, efter en hjärtgalopperande midjedjup pulsning i en avslutande ravin närmade vi oss äntligen den breda Klitdalen som skiljer Jameson från det bergiga Liverpool Land. Snön började hårdna till sig, och vi verkade komma in i områden där det blåst under vintern. Nu blev istället problemet att fjällsluttningen vi skulle ta oss ner till dalen längs mestadels bestod av barmark. Därför blev vi tvungna att oplanerat söka oss ner i ännu en ravin och upp på andra sidan. Problemet var bara att denna återigen avslutande ravin både var djupare och mera lodrät än någon av de tidigare. Efter lite letande hittade vi en smal, brant skreva som såg ut att vara möjlig väg till ravinbotten. Alltså koppla från hundarna, på med bromsrep runt medarna och sedan försiktigt ner. Nästan nere smalnade bergsskrevans av till en halvmeters bredd. Släden är 60 centimeter bred och således för bred. Så det var bara att packa ur allt, lämpa ner packningen genom den rodelbaneliknande skrevan, trixa genom den tomma släden och sedan lasta på allt igen. Vi döpte passagen till Svenskepasset, eftersom förmodligen ingen annan än vi själva skulle välja denna väg.

Väl uppe på andra sidan mötte oss en fin ravinlös sluttning ner mot Klitdalen där vi slog läger. Nästa dag blev det snöoväder och dayoff. Dagen därpå fortsatte färden ner mot Carlsbergfjorden och vidare österut mellan bergen på Liverpool Land, där snön djupnade, sikten försämrades och det började snöa.

Våra planer var nu att ta oss ner till ytterkusten och följa denna ner till Scoresbysund för att försöka få syn på lite isbjörn. Innan avfärden från Sydkap hade vi emellertid fått rapporter om öppet vatten och höga packisvallar, så vi tvekade om detta var en lämplig väg då proviantförrådet började tryta till följd av den

långsamma färden över Jameson. Därför lät vi tältet stå kvar i ymnigt snöfall uppe på lössnöpasset och tog istället en dagstur ner mot en fjord där det var ännu mer lössnö och dålig sikt, vilket egentligen är det enda vi har att berätta om kusten.

Nästa dag plockade vi ihop tältet, retirerade samma väg vi kom ner mot Klittdalens hårdpackade snö, där vi i strålände solsken styrde kosan söderut mot Hurryfjorden och vidare till flygplatsen Constable Pynt (fyra mil fågelvägen från Scoresbysund dit man tar sig vidare med helikopter) där vi träffade de första människorna på ett halvår. Det var trevligt med lite nya ansikten. Vi stannade några timmar, åt en delikat middag innan vi fortsatte söderut längs fjorden några kilometer där vi slog läger och dagen därpå genomlevde ytterligare ett snöoväder. Tyvärr snöade det mer än det blåste, med resultatet att där det tidigare varit relativt hård snö hade det blivit lössnö som tilltog under den vidare färden söderut. Men fram kom vi och två dagar senare avverkade vi lättjefullt sista sträckan in till Scoresbysund i ett hårdpackat skoterspår.

Det var trevligt att träffa alla vänner i byn och äta massa god mat vi inte sett sedan förra sommaren. Det kunde behövas, eftersom färden hit nog varit lite kämpigare än vi riktigt fattade. Hundarna hade tappat en hel del hull och då jag ställde mig på vägen visade den 12 kilo mindre än vad den normalt gör.

En bra sak med besöket i byn var också att vi kunde posta en ny film till tv-programmet Mitt i naturen och att jag kunde besöka läkaren som inspekterade mina tår. Efter förfrysningen i oktober läkte dessa på en dryg månad och vållade inga problem under hela vintern fram till slutet av februari då vi åter började tältlivet under veckoturen till Björnöarna. Första kvällen den turen blev jag varse nya frostsador som sedan dess vållat en massa besvär och smärta, framförallt under kommande långturer. Fötterna svullnade, som orsakade trycksår på en 30 år gammal skada, som den gången skänkte mig krokiga tår, som nu krokade ännu mer och blev såriga och inflammerade i vävnader och skelett, som läkaren inte tyckte såg så bra ut utan ville behandla med operation och en månadslång antibiotikakur. Operationen gick ut på att öppna den böjda leden, knipsa av en knapp centimeter av skelettet på vardera sidan, räta ut tån och sy ihop det hela. Det gick smidigt och höll att gå på direkt efter.

Efter några dagars oplanerad konvalescens och några lika oplanerade snöoväder blev 4-5 dagars planerad vistelse i byn det dubbla. På eftermiddagen den 27 april hade vi packat hundsläden och stod klara att ge oss tillbaka till Sydkap. Oscar och jag undvek galant ravinerna på Jameson Land genom att i varierad väderlek följa dess kust, pulsande och snörvlande (hade naturligtvis fått var sin förkylning) de 17 milen till stugan dit vi återkom efter 8 dagars färd. Halvvägs fick min ena skida för sig att knäckas vid hälen, men genom att flytta fram bindningen på den främre stumpen gick det rätt hyfsat att ta sig fram genom lössnön. Hemmaterrängen

runt Sydkap visade sig vara betydligt vitare än någonsin tidigare under vintern, också där var det en hel del lössnö, dock inte så farligt som andra ställen under färden.

Färden, ja. Den gick ju ut på att komma till isbjörnsstråken längs ytterkusten, men med den saken blev det ju som det blev. Men vad är det då som uppenbarar sig efter 44 mils färd längs stranden av Högo två kilometer från Sydkap om inte ett färskt isbjörnsspår. Med spänning närmar vi oss huset. Skulle vi finna något av fönstrena inslaget och stugan full med snö och röra. Utanför fanns inga färskt spår, men väl äldre översnöade som tydde på att björnen varit i området en längre tid. Huset var intakt. Enda förstörelsen var en nedriven kortvågsradioantenn som björnen verkade gått på mera i förbifarten.

Dagen efter hemkomsten kom ett avslutade snöfall. Sedan dess har nejden mer eller mindre badat i sol från klarblå himmel med nattetemperaturer neråt -20° . Under dagarna stiger temperaturer till mellan 0 till 8 minus även om känslan säger 10-15 grader högre. Vid södväggen visar termometern runt 20 plus, flugorna surrar och det är gassande varmt. Den 8 maj kom årets första stenskvättor, dagen därpå de första siskorna sedan januari (se grönlandsrapport 3), och dagen därefter de första spetsbergsgässen. Kan också nämna att

fötterna klarade färden och läker fint efter några lugna dagar vid söderväggen, där magarna dagligen fyllts med kanelbullar, wienerbröd och annat gott.

18 maj

Solen fortsätter att stråla från en klarblå himmel dag ut och dag in som den aldrig gjort annat. Sedan ett dygn är det midnattsol som glödgar fjällen i söder under natten. Temperaturen stiger 1-2 grader för varje dygn och det porlar nerför bergssluttningarna. Lössnön börjar sätta sig så att det åter börjar gå att ta sig fram i landskapet.

Men vem kunde förutse att ostgrönlands vita vidder i mitten av maj skulle förvandlas till en flugplåga av det mera tropiska slaget. Tre försynta surrande flugor på söderväggen var enbart mysigt. Också tio. Hundra blev lite mindre mysigt och tusen nu mycket mera sällskapligen nästa outhärdligt. De finns överallt, uppe i bergen, på snön, ja överallt. Vi bävar för framtiden. Vårt enda hopp är att kulmen är nådd. Framförallt, var är alla insektsätande stenskvättor? Dagen efter att den första kom, kom ytterligare två. Sedan dess är de försvunna trots dukat bord. Men det finns annat. I förrgår stod årets första vittrutar vid strandkanten och mumsade på slaktresterna av en säl och i morse syntes de första vitkindade gässen (8 stycken).

Här kommer slutligen den senaste tidens temperaturuppgifter. Som vanligt är de med decimal från Sydkap och de utan avlästa under färd:

Mars:

28.-5,3/-7,8 29.-3,1/-10,0 30.-16/-21 31.-13/-22

April:

1.-4/-14 2.-3/-6 3.-3/-13 4.-5/-11 5.-8/-18 6.-5/-14 7.-3/-13 8.-5/-15
9.-7/-12 10.-5/-16 11.-5/-15 12.-15/-25 13. ? 14.-3/-15 15. Ca-3
16-26/4(Scoresbysund)+1/-17 27.-2/-6 28.-2/-8 29.0/-4 30.0/-13

Maj:

1.+1/-2 2.+1/-14 3.-1/-14 4.-3/-16 5.-1/-6 (Sydkap 30/3-5/5.+4,9/-28,9)
6.-0,4/-7,3 7.+2,9/-7,4 8.+3,4/-10,4 9.-3,0/-14,4 10.-4,5/-20,4 11.-4,4/-19,9
12.0/-9,4 13.-1,0/-16,9 14.+0,4/-14,8 15.+2,4/-12,4 16.+3,9/-10,4 17.+6,9/-8,4

Ha det så bra!

Svante